

Poetsgedrag en varroamijt

In het voorjaar van 1998 werd op ons Buckfastteeltstation een opvallend poetsgedrag waargenomen. Het betrof hier in alle gevallen de nateelt van de AH039.

Dit gedrag laat zich als volgt beschrijven:

- de kasten zijn van binnen opmerkelijk schoon;
- onder de oortjes van de ramen en rondom het gaas van de bodem bevindt zich geen mul of ander afval;
- de vliegplank wordt schoongehouden en waar in de verf een gaatje zit wordt de verf verder afgeknagd;
- naast de kasten en 50 cm lager op de stenen worden

52

dode bijen weggedragen c.q. weggevlagen. Deze uitzonderlijke vorm van poetsgedrag is waar mogelijk op video vastgelegd.

Testen

Naar aanleiding van deze waarnemingen is de z.g. pintest uitgevoerd. Op een raam gesloten broed werden met een zeer dunne naald (0,2 mm) in vier cirkels van 7 cellen de larven doodgeprik.

Bij de eerste observatie (na 6 uur) waren alle gedode larven uit de cellen waren verwijderd. Omdat dit geen uitsluitsel gaf over de werkelijke poetstijd, werd een tweede vergelijkbare test gedaan. Bij deze test was na twee uur 75% van de cellen schoongemaakt en een half uur later waren alle cellen met doodgeprikte larven leeg.

Bij een andere poetstest werd onder de oortjes van de ramen van de honingkamer zand gestrooid. Na 12 uur was het zand verdwenen. Deze laatste methode werd herhaaldelijk uitgevoerd zowel op zuivere als op F1-volken. Hierbij bleek dat de nateelt een sterker poetsgedrag vertoonde dan de ouders zelf (lijnteelt). Vaste propolisrestjes werden niet verwijderd; deze worden kennelijk door de bijen niet als nestvreemd ervaren.

Reacties van andere imkers

Van verschillende kanten kwamen de berichten binnen over het geringe aantal varroamijten dat gevonden werd bij de nateelt van de AH039 lijn.

Hieronder enkele reacties.

- Een collega-imker, die niet op de hoogte was van het uitzonderlijke poetsgedrag belde op. Samen met zijn broer, zag hij hoe een werkster met een varroamijt tussen de kaken de kast uit kwam en deze nog levende mijt op de vliegplank achterliet. De mijt

werd daarna door een andere werkster met de kaken opgepakt en over de rand van de vliegplank gewerkt.

- Uit een telefoongesprek met Cor Boot uit Renesse in Zeeland, bleek dat de volken van de tien door ons geleverde Buckfastkoninginnen - in vergelijking met de andere twintig volken op zijn stand- een uitzonderlijk poetsgedrag vertoonden. Uiteraard vroegen wij hem hoe het stond met de varroabesmettingsgraad. Al zijn volken waren inmiddels behandeld met Apistanstrips. Uit de tien volken waren vrijwel geen mijten gevallen.
- Een imker uit de buurt vond zo weinig mijten dat hij besloot om slechts één strip in zijn Dadantkasten te hangen.

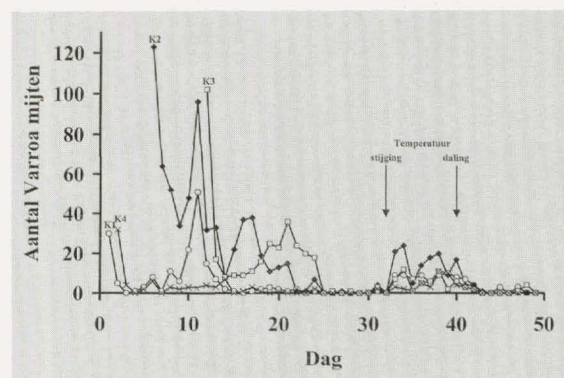
De algemene reactie van de imkers die werken met de nazaten van de AH039 was verwondering over de geringe besmetting. Sommige imkers veronderstelden dat hun strips niet meer werkten, maar nieuwe strips gaven geen ander beeld te zien.

Het verloop van de behandeling met Apistan

Tijdens de eerste bestrijdingsweken (start 19 augustus) was het slecht weer, zodat er weinig gevlogen werd. De meeste mijten werden de eerste twee dagen na het plaatsen van de strips op de mullade gevonden. Daarna liep het aantal snel terug naar nul. De pieken in de grafiek op dag 10 duiden op uitlopend broed. De pieken vanaf dag 30 zijn ons inziens te wijten aan vervliegen ten gevolge van de snel stijgende temperatuur.

We werken met 12 testvolken (20 ramers) op twee standplaatsen 500 meter uit elkaar.

Op standplaats één werden de kasten 1 t/m 4 behandeld. De mijten werden dagelijks geteld. Uit kast 4 viel het kleinste aantal mijten. Op de lade van

Grafiek, aan de hand van tellingen, samengesteld door Dr.Ir. W.H. Hendriks

kast 5 (onbehandeld) werden tijdens de 8 weken durende tellingen slechts zes mijten gevonden. Fig. 1 geeft de tellingen van de vier behandelde volken weer.

De kasten 6 t/m en 12 (stand 2) zijn nog niet behandeld. Deze worden in december of januari tijdens de broedloze periode behandeld om te weten te komen met hoeveel mijten de volken het voorjaar zouden zijn ingegaan zonder bestrijding. Gegevens hierover volgen nog.

Epiloog

Tijdens de teelt in de afgelopen 5 jaar, heeft poetsgedrag steeds hoog op onze lijst van gewenste eigenschappen gestaan. Meer uit angst voor ziekten zoals; kalkbroed en Amerikaans vuilbroed dan voor de varroamijt. De hierboven beschreven goede resultaten wat betreft de varroamijt kwamen voor ons dan ook enigszins onverwacht.

Wellicht is de varroamijt toch niet zo onoverwinnelijk als we dachten (wordt vervolgd).

Teeltgroep de Liemers, Duiven tel. 0316-265036

At Hendriks, Ruud Schoorl, Ton Thissen en Tanja Basemoire

Doe mee aan de werkdag op de Strabrechtseheide

Op zaterdag 20 februari a.s. zal er weer een werkochtend op de Strabrechtseheide worden georganiseerd.

Imkers en natuurvrienden zijn welkom om mee te helpen bij het verwijderen van struiken en bomen.

Verzamelen bij het kantoor van Staatsbosbeheer, De Plaetse 71 te Heeze, 040-2262343. Bij eventuele slechte weersomstandigheden zaterdagmorgen even contact opnemen met genoemd telefoonnummer.

Duurzame varroamijtbestrijding

Ook dit jaar zullen op drie plaatsen in het land cursussen worden gegeven. Duurzame varroamijtbestrijding houdt in: darrenraatmethode, controleren besmettingsgraad en toepassen van organische zuren. Door een bijdrage van de EU kost de deelname slechts f50,-. U kunt zich aanmelden bij de *Ambrosiushoeve*, Hilvarenbeek, tel.: 013 5425888, fax: 013 5439155 en email: ambrosiushoeve@wxs.nl.

'Bijen, om te stelen'

Als reactie op uw artikel in *Bijen* 7(11): 304 (1998) 'Bijen, om te stelen zo mooi', zou ik willen melden dat dit geen alleenstaand fenomeen is in Nederland, maar dat ik in België hetzelfde heb meegemaakt.

Mijn bijen staan op een afgelegen stuk grond, enkele kilometers van mijn woning vandaan. Dit perceel grond is omsloten door een prikkeldraad. De toegang zelf is afgesloten met een poort uit gaasdraad, maar niet slotvast. In 1996 werd ik op dezelfde manier beroofd als Karel. Tijdens dat jaar kwam een 'collega-imker' niet éénmaal, niet tweemaal, maar liefst viermaal bij mij op bezoek. Telkens nam hij twee of drie bijenvolken mee. Dat hij imker is, of toch zeer goed op de hoogte is wat betreft bijen, bewijst hij door het feit dat hij op mijn stand, telkens de beste volken uitzoekt en een goed gevulde korf, die aan de onderkant niet afgelsoten was meeneemt. Na de tweede diefstal werd een ketting met slot aangebracht aan de poort, maar ook hiermee was onze dief niet van de wijs te brengen. Politie en Rijkswacht werden op de hoogte gebracht door middel van de nodige processen-verbaal die werden opgesteld. Regelmatige controle door deze mensen, en door mijzelf, heeft de dader niet kunnen afschrikken. Hij was ons telkens te snel af. Van terugbetaling van geleden schade, was hier in België geen sprake, want de imkersbonden zijn niet verzekerd tegen diefstal van bijenvolken bij hun leden. Op het einde van het bijenseizoen, kwam ik weer in het bezit van twee van mijn kasten en mijn korf die volledig leeggemaakt werden. Identificatieplaatjes werden zorgvuldig verwijderd. Deze kasten en korf werden door een Nederlandse imker teruggevonden. Ze werden in een bosrand te Baarle-Nassau (Nederland) weggeworpen.

Ik voel ook nog steeds de woede en de onmacht. Hierbij komt nog het constante bange gevoel telkens als ik naar de bijen ga. Zouden er vandaag weer volken verdwenen zijn? Hopelijk komen de 'gebruikers' van onze bijenvolken tot inzicht, maar daarvan ben ik zeker niet overtuigd, want mijn conclusie is: deze bijenvolken brengen goed geld op bij verkoop op een bijenmarkt of bij het verhuren aan kastelers, die mensen vragen niet naar de herkomst van de volken.

Henri Echelpoels, Antwerpen (België)